

2023-05-30

Plats och tid	Bokö kl. 14:00-15:15	Paragrafer	§§32-34
Beslutande	Anton César (S) (vice ordförande) Annika Olofsson (S) Thomas Thim (M) (ordförande) Adam Jansson (KD) Karin Josefsson (L)		
Övriga deltagare	Helena Balte (Förvaltningschef) Karin Berg (Verksamhetsutvecklare)		
Utses att justera	Anton César (S)		
Justeringens plats och tid	Protokollet justeras på distans.		
Sekreterare	Karin Berg		
Ordförande	Thomas Thim (M)		
Justerande	Anton César (S)		

 Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits på Alingsås kommuns digitala anslagstavla.

Organ	Barn- och ungdomsnämndens arbetsutskott		
Sammanträdesdatum	2023-05-30		
Datum för publicering	2023-06-01	Datum för avpublicering	2023-06-23
Förvaringsplats för protokollet	Barn- och ungdomskontoret		

2023-05-30

- § 32 Tillgängliga lärmiljöer och särskilts stöd
§ 33 Delaktighet och inflytande: Förskola
§ 34 Delaktighet och inflytande: Skola

2023-05-30

§ 32 2023.196 BUN

Tillgängliga lärmiljöer och särskilts stöd

Ärendebeskrivning

Målet är att alla elever i Alingsås kommunala skolor ska ha möjlighet att nå de mål som är uppsatta för verksamheten. För att detta ska vara möjligt är det hela skolans uppdrag att arbeta förebyggande och hälsofrämjande så att alla elever ges möjlighet att nå så långt möjligt utifrån utbildningens mål. Alla elever ska uppleva en känsla av att tillvaron i skolan är begriplig, hanterbar och meningsfull. Om förutsättningarna är så kan eleverna utvecklas till sin fulla potential och till harmoniska, trygga, empatiska och nyfikna människor som har god hälsa och når målen med utbildningen.

Huvudmannen har till ansvar att skapa förutsättningar för likvärdighet, medan enheterna ansvarar för att utveckla undervisningens kvalitet och tillgänglighet. Barn- och ungdomsnämnden beslutade 2023-03-21 § 28 om huvudmannens verksamhetsuppföljning som anger de strategiska inriktningarna i utvecklingsarbetet, där en av huvudmannens strategier är att stärka undervisningens kvalitet och tillgänglighet. I det här ärendet redogör förvaltningen för arbetet med tillgängliga lärmiljöer och särskilt stöd.

Beredning

Barn- och ungdomsförvaltningen har i skrivelse den 25 maj 2023 lämnat följande yttrande: Specialpedagogiska skolmyndigheten har en modell för att beskriva tillgänglig lärmiljö som bygger på tre dimensioner av lärmiljön, social, pedagogisk och fysisk miljö. När dessa samspelar utifrån elevens behov och förutsättningar kan utbildningen bli tillgänglig. Relationen mellan de olika delarna i samspelet förändras över tid. En tillgänglig lärmiljö handlar om mötet mellan eleven och lärmiljön, där hänsyn tas till elevers olika behov, styrkor, förutsättningar, tidigare erfarenheter och intressen. En tillgänglig och flexibel lärmiljö erbjuder alla elever olika arbetssätt, olika sätt att kommunicera, olika hjälpmedel och lärverktyg för att inhämta, befästa och kommunicera kunskap i undervisningen. En tillgänglig utbildning, som den beskrivs genom tillgänglighetsmodellen, ger bättre förutsättningar för elever att lyckas i sitt lärande och ökar möjligheten till delaktighet.

Alla barn och elever har rätt till ledning och stimulans för att kunna utvecklas så långt som möjligt. En del elever har också rätt till extra anpassningar eller särskilt stöd. Nedan beskrivs hur dessa nivåer av anpassningar kan tas sig i uttryck som sedan följs av en beskrivning av nuläge för huvudmannens enheter.

Ledning och stimulans

Varje elev ska ges den ledning och stimulans som behövs för sitt lärande och i sin personliga utveckling för att utvecklas så långt som möjligt. Det är en övergripande målsättning som ska utmärka utbildningen och som ligger till grund för det som föreskrivs närmare i läroplanerna om undervisningens individualisering. Ledning och stimulans ges av varje pedagog, arbetslag och enhet genom att utforma den pedagogiska, sociala och fysiska lärmiljön efter varje elevs behov. Exempel på ledning och stimulans kan vara tillgång till bildstöd för alla elever, bestämda placeringar i klassrum, matsal och andra situationer och övrigt som rymms inom lärarens bemötande och förhållningssätt.

2023-05-30

Extra anpassningar

Extra anpassning är en stödinsats av mindre ingripande karaktär som normalt är möjligt att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen för den ordinarie undervisningen. Extra anpassningar som görs för eleven dokumenteras och följs upp kontinuerligt. Extra anpassningar kan till exempel vara:

- Planerat och strukturerat schema över dagen
- Kortvarig insats av speciallärare
- Stöd med att sätta igång arbetet
- Ledning i att förstå texter
- Intrycksreducering genom användande av hörselkåpor och/eller skärmar

Eftersom extra anpassningar definieras utifrån vad läraren kan göra inom den ordinarie undervisningen kan det variera mellan olika verksamheter vad som i det enskilda fallet utgör extra anpassningar. En och samma åtgärd kan i ett sammanhang utgöra en del av ledning och stimulans som ges till alla elever i den ordinarie undervisningen, men i en annan verksamhet utgöra en extra anpassning för enskilda elever.

Särskilt stöd

Särskilt stöd handlar om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjligt att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det är insatsernas omfattning eller varaktighet, som skiljer särskilt stöd från det stöd som ges i form av extra anpassningar. När rektor har fått information om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd ansvarar rektor för att en utredning påbörjas skyndsamt. Utredningen syftar till att ge skolan ett tillräckligt underlag för att förstå elevens styrkor och utmaningar i skolsituationen samt vilka stödinsatser som skolan behöver sätta in. Dessa stödinsatser dokumenteras i form av ett åtgärdsprogram. Exempel på särskilt stöd:

- Regelbundet stöd av speciallärare under en längre tid
- Särskild undervisningsgrupp (en mindre undervisningsgrupp med större personaltäthet)
- Anpassad studiegång (att en elev har mindre undervisning än vad timplanen anger)

Beslut om åtgärdsprogram kan överklagas av elevens vårdnadshavare, eller av elev om den är över 16 år.

Nuläge Barn- och ungdomsförvaltningen

Rektor är ansvarig för att skapa en god lärmiljö för alla elever och befinner sig i en kontinuerlig process för att organisera och planera verksamheten. För att organisera och leda för elevers lärande krävs förståelse för hur en tillgänglig lärmiljö kan utformas. I denna fråga pågår ett utvecklingsarbete på samtliga skolor i att utveckla tillgängliga lärmiljöer som kan möta alla elever. Lärmiljön består av sociala, fysiska och pedagogiska aspekter där huvudsakligt fokus i utvecklingsarbetet är pedagogisk tillgänglighet där skolorna arbetar för att stärka undervisningens kvalitet.

2023-05-30

Vidar arbetar barn- och ungdomsförvaltningen med att öka likvärdigheten mellan, men också inom, skolor. Vid flera enheter sker arbetet för att planera undervisning och starta och avsluta lektioner på samma sätt för att förutsägbarheten är gynnsam för alla elever. Arbetet med att tillgängliggöra utbildningen inom ramen för ledning och stimulans och extra anpassningar är ett ansvar som vilar på respektive lärare i undervisningen men är också en fråga om ett gemensamt arbete på i såväl arbetslag i skolan som helhet. Tillgänglig lärmiljö hör ihop med tillgängligt lärande och undervisningens kvalitet vilken tar sig uttryck i elevers trivsel/trygghet, studiero, närvaro och måluppfyllelse.

Skolorna i Barn- och ungdomsförvaltningen har olika förutsättningar att möta elevers behov av extra anpassningar och särskilt stöd vilket dels beror på de fysiska lärmiljöerna utformning men också på skolans storlek vilket påverkar omfattningen och bredden på kompetensen hos såväl pedagogisk personal som elevhälsopersonal. Möjligheten att skapa en god verksamhet för elever med behov av undervisning i särskild undervisningsgrupp skiljer sig mellan enheterna utifrån skolornas storlek, lokalernas beskaffenhet och personalens kompetens. Flera enheter har också kompletterat de särskilda undervisningsgrupperna med så kallade flexgrupper, vilket är ett mindre sammanhang där elever får ett riktat stöd i en viss del av undervisningen (t.ex. ett ämne) under kortare tid. Det finns också en kommungemensam särskild undervisningsgrupp som är en än mer anpassad lärmiljö och där personalen har spetskompetens att möta elever i behov av särskilt stöd.

Andelen elever med beslut om åtgärdsprogram, särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång har ökat över tid i Barn- och ungdomsförvaltningen. Utvecklingen över tid följer den nationella trenden där 5,9% av alla elever i grundskola 22/23 har beslut om åtgärdsprogram. Sett över tid har Alingsås kommunala skolor motsvarande andel elever med åtgärdsprogram som riket sedan 20/21, åren dessförinnan hade Alingsås en lägre andel elever med åtgärdsprogram än riket (ca 0,5% under genomsnittet). I riket får 1,3% av eleverna särskilt stöd i särskild undervisningsgrupp vilket kan jämföras med Alingsås där 2,4% av eleverna i får stöd i särskild undervisningsgrupp.

Vad gäller beslut om att det särskilda stödet ska ges i särskild undervisningsgrupp så har Alingsås kommun en större andel elever ett sådant beslut än genomsnittet i riket. Vad gäller beslut om anpassad studiegång har Alingsås kommun en något högre andel elever med sådant beslut 1,7% av eleverna vilket kan jämföras med 1,3% av eleverna i riket totalt.

	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Åtgärdsprogram	4,8%	4,6%	5,0%	5,9%	5,5%	5,8%
Särskild undervisningsgrupp	1,6%	1,4%	1,7%	1,6%	2,3%	2,4%
Anpassad studiegång	0,4%	0,6%	0,8%	1,5%	1,4%	1,7%

För att rättssäkra processen runt särskilt stöd och fortsatt stärka undervisningens kvalitet och tillgänglighet för del elever i behov av särskilt stöd har det sedan tidigare fattats beslut om att förvaltningen ska kartlägga de särskilda undervisningsgrupperna. Fortsatt arbete pågår med

2023-05-30

att utveckla undervisningen vid varje skola och i varje undervisningssituation för att elevers olika behov ska kunna tillgodoses och elevers rätt till såväl ledning och stimulans som extra anpassning sker inom ramen för ordinarie undervisning.

Beslut

Arbetsutskottets förslag till beslut: Redovisningen godkänns.

Paragrafen är justerad

2023-05-30

§ 33 2023.197 BUN

Delaktighet och inflytande: Förskola

Ärendebeskrivning

Barn- och ungdomsnämnden har ansvar för att säkerställa att barn och vårdnadshavare får inflytande och delaktighet över utbildning. Barns rätt till delaktighet formuleras uttryckligen i skollagen. Där finns bestämmelser om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i utbildningen och att barnets inställning, så långt det är möjligt, ska klarläggas. Skollagen säger också att barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet och att åsikterna ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Vidare har vårdnadshavare rätt till att delta i att utvärdera utbildning och förskolan ska skapa tillitsfulla relationer med vårdnadshavare.

I det här ärendet redogörs för Barn- och ungdomsförvaltningens arbete med barns och vårdnadshavares delaktighet och inflytande över utbildningen.

Beredning

Barn- och ungdomsförvaltningen har i skrivelse den 25 maj 2023 lämnat följande yttrande:

Barn- och ungdomsförvaltningen arbetar aktivt för barns och vårdnadshavares delaktighet och inflytande i förskola. Både skollagen och läroplan för förskola betonar förskolans uppdrag att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Genom demokratiska arbetsformer arbetar förskolorna aktivt och medvetet med att påverka och stimulera barnen att omfatta samhällets gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Förskolans demokratiska uppdrag riktar sig till barnen här och nu, tar sikte på deras framtid som demokratiska medborgare men involverar också samverkan med barnens vårdnadshavare. Arbete med barns delaktighet och inflytande tillsammans med samverkan mellan hem och förskola är viktiga aspekter av förskolans kvalitets- och utvecklingsarbete

Nuläge Barn- och ungdomsförvaltningen

I arbetet med barns delaktighet i förskolan ges barnen inflytande över utformandet av undervisningen. Förskolorna i Barn- och ungdomsförvaltningen arbetar utifrån barnens behov på respektive förskola. En viktig komponent i detta är anpassningar av lärmiljöerna för att stärka barnens möjligheter till att delta och ha ett inflytande över sin utbildning. Det handlar till exempel om att anpassa val av material och möblering för att möta barnen på deras nivå, såväl fysiskt som pedagogiskt. Förskolorna i Barn- och ungdomsförvaltningen arbetar för att barnen ska känna delaktighet och inflytande över tid i förskolan. Genom att arbeta med barns kommunikation skapar förskolan förutsättningar för barn att uttrycka känslor, tankar och på så sätt delta i ett socialt samspel.

Föräldramöten, utvecklingssamtal, vårdnadshavarenkät och andra forum för samverkan ger vårdnadshavare möjlighet till inflytande. När vårdnadshavare har möjlighet till inflytande över förskolan finns fler perspektiv på förskolan och därigenom en större potential att utveckla förskolan. Genom delaktighet och inflytande skapas ett gemensamt och större engagemang

2023-05-30

för förskolan och dess verksamhet. Den huvudsakliga samverkan sker med vårdnadshavare i det dagliga mötet. Alingsås kommun använder en enkät som riktar sig till vårdnadshavare för att dels fånga vårdnadshavares uppfattning om samverkan mellan förskola och hem.

Enkäterna är ett underlag för att utveckla utbildningen på respektive förskola där varje förskola analyserar enkätresultaten. Vårdnadshavare på en förskola kan vara väldigt nöjda med förskolan, men ändå identifiera att ett visst område i läroplanen behöver utvecklas. Enkäten fångar därför inte graden av nöjdhet utifrån vårdnadshavarnas önskemål, utan vårdnadshavarnas uppfattning om olika områden med utgångspunkt i läroplanen. Enkäten fångar vårdnadshavares uppfattning om förskolans arbete utifrån läroplanens olika områden där också området "delaktighet och inflytande" ingår. Enkäten är ett viktigt verktyg för förskolornas inre arbete med att utveckla kvaliteten. Vårdnadshavarenkäten kompletteras med en självskattningsenkät som personal på förskolan genomför där de utvärderar det egna arbetet med motsvarande frågor som ställs i enkäten som riktas till vårdnadshavare. De nyckeltal som enkäten visar kompletteras vid respektive förskola med analys för att fördjupa förståelsen.

Vårdnadshavare är nöjda med förskolan och personalens självskattning återspeglar det. Det finns en spridning mellan förskolorna men de förskolor som har lägst värde, relativt sett, har fortfarande höga värden. Alla barn och vårdnadshavare ska ha samma möjligheter till delaktighet och inflytande. Vårdnadshavare är generellt nöjda med förskolornas arbete med delaktighet och inflytande. Förvaltningen ser dock att det är av vikt att också analysera och förstå denna process ur fler perspektiv så att barns röster och perspektiv inkluderas i utvecklingen av verksamheten, inte bara med deras vårdnadshavare som språkrör.

I jämförelse mellan enheterna konstateras att det finns en liten samvariation mellan vårdnadshavare och förskolornas bedömning av barns delaktighet och inflytande. Där vårdnadshavare och personal till del gör motsvarande bedömning av verksamhetens förmåga att ge barn delaktighet och inflytande. Resultaten stämmer väl överens mellan respektive förskolas skattning och förskolans vårdnadshavares skattning.

Barns delaktighet och inflytande knyter också an till att utveckla tillgänglig lärmiljöerna. Tillgängliga lärmiljöer ger barnen ännu större möjlighet att utveckla sin självständighet och att utifrån sina förutsättningar få en progression i lärandet. Barns delaktighet och inflytande är svårt att fånga i kvantitativa data ensamt, utan behöver också kompletteras med kvalitativa mått. Några sådana metoder som förskolorna använder sig av är observationer, att ställa förståelsefördjupande frågor till barnen samt att barnen är delaktiga i att dokumentera undervisningen. Genom att respektive förskola kompletterar med den typen av underlag finns goda förutsättningar att identifiera hur verksamhetens ska vidareutvecklas. För att barns deltagande ska bli effektivt och meningsfullt arbetar Barn- och ungdomsförvaltningen för att delaktighet och inflytande som förhållningssätt ska genomsyra barnets hela tid i förskolan, alla dagar och hela dagen. Förskolorna planerar verksamheten utifrån att barnen både under ordnade former (t.ex. vid samlingar) och mer spontana situationer (t.ex. i en lek) ge barnen möjlighet att bestämma och påverka innehållet i undervisningen genom att deras idéer blir verklighet.

Samverkan med vårdnadshavare grundläggs i förskolan och påverkar vårdnadshavares

2023-05-30

förtroende för hela skolväsendet. Genom att skapa tillitsfulla relationer och samverkansformer tidigt i barnens utbildning finns förutsättningar att det kan upprätthållas hela barnets utbildning och på så sätt skapa bästa möjliga förutsättningar för alla barn- och elever att nå utbildningens mål.

Beslut

Arbetsutskottets förslag till beslut: Redovisningen godkänns.

Paragrafen är justerad

2023-05-30

§ 34 2023.198 BUN

Delaktighet och inflytande: Skola

Ärendebeskrivning

Barn- och ungdomsnämnden har ansvar för att säkerställa att elever får inflytande över utbildning. Elevers rätt till delaktighet formuleras uttryckligen i skollagen. Där finns bestämmelser om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i utbildningen och att barnets inställning, så långt det är möjligt, ska klarläggas. Skollagen säger också att elever ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör eleverna och att åsikterna ska tillmätas betydelse i förhållande till elevens ålder och mognad.

I det här ärendet redogörs för Barn- och ungdomsförvaltningens arbetet med elevers delaktighet och inflytande i utbildningen.

Beredning

Barn- och ungdomsförvaltningen har i skrivelse den 25 maj 2023 lämnat följande yttrande:

Barn- och ungdomsförvaltningen arbetar aktivt för elevers delaktighet och inflytande i skolan. Både skollag och läroplan betonar skolans uppdrag att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Skolans demokratiska uppdrag riktar sig till eleverna här och nu men tar också sikte på deras framtid som demokratiska medborgare. Dessutom finns det bättre förutsättningar att utveckla verksamheten när elevers perspektiv tillvaratas. Arbeta med elevers delaktighet och inflytande tillsammans med samverkan mellan hem och skola är viktiga aspekter av skolans kvalitets- och utvecklingsarbete.

Nuläge Barn- och ungdomsförvaltningen

Inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete konstateras att det finns utarbetade former för formella forum för delaktighet och inflytande såsom elevråd, fritidsråd och matråd samt klassråd men också mer undervisningsnära former såsom elevledda utvecklingssamtal. Inom ramen för respektive lärares undervisning används olika former för delaktighet och inflytande via utvärderingar av undervisningsmoment, att eleverna får välja redovisningsformer och genom deltagande i planering av undervisningen. Därtill arbetar skolorna med föräldramöten liksom vårdnadshavarenkäter.

Barn- och ungdomsförvaltningen följer nyckeltal inom områden rörande delaktighet och inflytande. I samtliga årskurser (2, 5 och 8) har Alingsås kommuns ett högre värde än genomsnittet i Göteborgsregionen vad gäller värdena för såväl området "inflytande" som "information om utbildningen". Utifrån enkätsvaren för årskurs 2 och 5 konstateras att det finns en spridning mellan enheter inom både området "inflytande" och "information om utbildningen". Skillnaderna mellan enheterna i årskurs 8 inom både frågeområdena är betydligt mindre, men kan också förklaras av att det endast är fyra enheter som ingår.

Med utgångspunkt från elevsvaren i årskurs 5 konstateras att elevernas genomsnittliga inflytande liksom värdet för "information om utbildningen" i Alingsås kommun är i stort sett oförändrat sedan föregående år. För årskurs 8 har värdet för såväl "inflytande" som

2023-05-30

"information om utbildningen" minskat i år i jämförelse med föregående år, för såväl Alingsås kommun som i övriga Göteborgsregionen. Skillnaden mellan den skolan med högst värde och den skolan med lägst värde har minskat sedan föregående år för båda områdena i årskurs 8 samt för "information om utbildningen" i årskurs 5. Däremot har differensen rörande värdet för inflytande i årskurs 5 ökat mellan den skolan med högst värde och den skolan med lägst värde.

Det finns en viss samvariation mellan enheter med hög måluppfyllelse där de också har högre resultat för elevinflytande. Detta speglar det som forskning på området har visat, att elever som har inflytande får ökad motivation och lär sig mer. Dessutom ökar möjligheterna att bli mer aktiva samhällsmedborgare och får på det sättet en demokratisk fostran. Vidare så innebär ett ökat elevinflytande att skolan får bättre kunskaper om elevernas behov och drivkrafter och har på så sätt lättare att utforma lärmiljöer som passar alla elever.

För att elevers deltagande ska bli effektivt och meningsfullt arbetar Barn- och ungdomsförvaltningen för att delaktighet och inflytande som förhållningssätt ska genomsyra elevens hela tid i skolan, alla dagar och hela dagen. Detta sker genom att systematiskt planera i olika typer av delaktighet löpande i syfte att det blir en integrerad del av skolans arbetssätt. Barn- och ungdomsförvaltningen kan konstatera att det till stora delar sker ett gott arbete ifrån om barns- och elevers inflytande, liksom samverkan med hemmen. Det finns dock skillnader mellan enheter och i huvudmannens uppföljning av enheternas arbete är det otydligt på vilket sätt elevers delaktighet och inflytande används i analysen av måluppfyllelse. I arbetet för att stödja enheterna inom område delaktighet och inflytande mer specifikt avser huvudmannen att tydligare följa upp och kartlägga skolornas arbete för att kunna identifiera vilka behov och förutsättningar som skolorna har.

Beslut

Arbetsutskottets förslag till beslut: Redovisningen godkänns.

Paragrafen är justerad